

عکس: سجاد صفیری/ایران

گریز ایران از بحرانی مشابه ونزوئلا

حسین عبده تبریزی: دولت روند منفی اقتصاد را تغییر داد اما منتقدان انتظار معجزه دارند

قیمت‌های ثابت بگیریم، خواهیم دید که در آمد سرانه مردم در سال‌های بعد تضعیف شده است و این موضوع در تقاضای کل در سطح ملی نیز تأثیر گذاشته است.

دولت یازدهم در تغییر جهت روند منفی که در سال‌های آخر دولت قبل اقتصاد ایران در آن گرفتار آمده بود، موفق بوده، ولی همانگونه که اشاره شد، کاهش درآمدهای گسترده نفتی از سرعت و عمق این موفقیت کاست. با این حال با شاخصی مانند اشتغالزایی هم دولت تاحدی موفق بوده و توانسته با ایجاد شغل جدید، اقتصاد را از سکون خارج کند. با این همه، کشور همچنان با اهداف تعیین شده در برنامه‌های توسعه فاصله دارد.

اگر هیچ تغییری در سیاست‌های اقتصادی گذشته اتفاق نمی‌افتاد، امروز ایران در چه شرایطی قرار می‌گرفت؟

اگر دستاوردهای برجام نبود و سیاست‌های اقتصادی دولت گذشته ادامه می‌یافت، امروز ایران در ده کشورهای بحران زده‌ای مانند ونزوئلا قرار می‌گرفت که با تورم‌های چندصد درصدی و نرخ رشد منفی و بیکاری شدید مواجه است. خوشبختانه امروز شرایط اقتصادی ایران با آن دسته از کشورها فاصله معناداری دارد. با وجود این دولت یازدهم برای دستیابی به نرخ رشد اقتصادی ۵/۲ درصدی دولت هشتم، نیازمند سرمایه‌گذاری کلانی در بخش‌های اقتصادی است که هنوز بسترهای جذب و تأمین این حجم از سرمایه‌گذاری فراهم نشده است.

بارزترین نقاط قوت و ضعف دولت یازدهم را در چه می‌دانید؟

نقاط قوت دولت یازدهم کنترل و مهار تورم، ثبات بازارها، اجرای سیاست‌های بودجه‌ای محتاطانه‌تر، ایجاد مقداری اشتغال و سرور سامان دادن نسبی به بازار پول بوده و در این بخش‌ها موفقیت‌هایی به دست آورده است. ولی نقطه ضعف دولت یازدهم به تسویه بدهی‌های خود به شبکه بانکی و پیمانکاران و ساماندهی و کاهش نرخ سود بانکی برمی‌گردد.

برای ورود به بحث شمار در مجموع عملکرد اقتصادی دولت یازدهم را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در بررسی عملکرد دولت یازدهم در ابتدا باید به نقطه عزیمت و آغاز فعالیت آن توجه کرد. اینکه دولت در چه شرایطی کار خود را آغاز کرد. واقعیت این است که دولت یازدهم در مقطعی از اقتصاد ایران زمام امور را در دست گرفت که اقتصاد دچار شرایط رکود تورمی کم سابقه‌ای بود.

رکود تورمی که اگر عناصر سفته‌بازانه را از نرخ رشد اقتصادی کم کنیم، از سال ۱۳۸۵ آغاز شده و تا سال ۱۳۹۱ ادامه یافته است. در فاصله سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ به رغم درآمد‌های سرشار نفتی دولت وقت، در بسیاری از شاخص‌های اقتصادی نظیر نرخ رشد اقتصاد، سرمایه‌گذاری و اشتغال شاهد آمارهای سرشار نفتی دولت وقت، در بسیاری از شاخص‌های اقتصادی نظیر نرخ رشد اقتصاد، سرمایه‌گذاری و اشتغال شاهد آمارهای ناامیدکننده‌ای هستیم که این شرایط بخصوص از سال ۱۳۸۶ به بعد تشدید می‌شود. همه این شرایط در کنار وضع نابسامان صندوق‌های بازنشستگی و شبکه بانکی نقطه عزیمت دشواری را برای دولت یازدهم رقم زد.

آیا دولت یازدهم توانست این شرایط را تغییر دهد؟

زمانی که به سال ۱۳۹۲ رسیدیم، دولت یازدهم در ابتدای کار خود باید این روند منفی در اقتصاد ایران را تغییر می‌داد که تا حدودی نیز موفق شد. ولی کاهش شدید قیمت نفت در بازارهای جهانی و همچنین تداوم تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران باعث شد تا آن طور که باید دولت در این بخش موفق نباشد و نرخ رشد اقتصادی آنگونه که هدف گذاری شده بود، افزایش نیابد.

امابی‌شک یکی از مهم‌ترین دستاوردهای اقتصادی دولت یازدهم کنترل و مهار نرخ تورم بود که در این بخش دولت حتی زودتر از برنامه زمانبندی شده به اهداف خود رسید و موفق شد نرخ تورم را به میزان قابل توجهی کاهش دهد به طوری که از سال قبل شاهد تورم تک رقمی نقطه به نقطه هستیم. توجه کنید در صورتی که ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ را سال پایه برای محاسبه

هر چند بارها درباره شرایط دشوار اقتصاد ایران در سال‌های پایانی دولت دهم و ابتدای دولت یازدهم بحث شده و تحلیل ارائه شده است، اما بررسی سیاست‌ها و رویکردهایی که اقتصاد ملی کشور را به مرز بحران جدی رساند، هیچ‌گاه بی‌هوده و بی‌فایده نخواهد بود. چه آنکه می‌توان از این گلوگاه‌های تاریخی و نحوه مواجهه با آن درس گرفت و تجربه آموخت. در واقع ارائه این تحلیل‌های سیاسی کاری در انداختن تمام قصورها به گردن دولت قبل نیست و واقعیتی است که تک‌تک ایرانیان در تمام این سال‌ها آن را لمس کرده و همچنان از آثار آن سختی می‌کشند. اکنون که بیش از سه و نیم سال از فعالیت دولت یازدهم می‌گذرد، پای سخنان دکتر حسین عبده تبریزی که سال‌ها در عرصه‌های گوناگون دانشگاهی و اجرایی کشور فعالیت داشته و از نزدیک این شرایط را درک کرده می‌نشینیم تا در کنار بررسی آثار شرایط بحرانی اقتصاد در آغاز به کار دولت یازدهم، ارزیابی منصفانه‌ای نیز از عملکرد، دستاوردها و آنچه دولت فعلی در رسیدن به آن ناکام مانده داشته باشیم. عبده تبریزی در مجموع رویکردهای دولت یازدهم را در مواجهه با شرایط حاد سال ۹۲ که رکود تورمی در تمام بخش‌های اقتصاد چنبره زده بود را ستیجیده و صحیح ارزیابی می‌کند، ولی همچنان در کنار نقاط قوتی که او فهرست می‌کند، نقاط ضعفی نیز وجود دارد که دولت توفیق چندانی در آنها نداشته است. این صاحب‌نظر اقتصادی درباره اینکه برخی منتقدان اعتقاد دارند که با وجود رشد اقتصادی و کاهش نرخ تورم هنوز مردم کوچه و بازار این تغییرات را لمس نکرده‌اند، می‌گوید: «برخی انتظار معجزه دارند». این در حالی است که برای سامان دادن اقتصاد و بازگرداندن کامل آن به جاده رونق به طور قطع چهار سال کفایت نمی‌کند و به زمان بیشتری نیاز است.